

Asia: VN/9627/2026

Hallituksen esitys eduskunnalle ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausuntonne pääasiallinen sisältö

Lausuntonne pääasiallinen sisältö

Helsingin kaupunki suhtautuu myönteisesti häiriötilanteita ja poikkeusoloja koskeviin ehdotuksiin ja katsoo niiden lisäävän koulutuksen järjestäjien resilienssiä ja edellytyksiä järjestää toimintaansa opiskelijoille terveellisesti ja turvallisesti. Ehdotuksilla voi kuitenkin niitä sovellettaessa olla negatiivisia vaikutuksia oppijoiden opintojen kulkuun ja siirtymiin koulutusasteelta toiselle, ja muun muassa näihin seikkoihin on tarpeen kiinnittää ennakoiden huomiota normaaliolojen aikana.

Helsingin kaupunki lausuu tässä kohdassa myös ehdotuksesta koskien tilannekuvaa häiriötilanteista ja poikkeusoloista (lukiolaki 61 b §, ammatillisesta koulutuksesta annettu laki 124 b §), koska Lausuntopalvelussa ei ole ehdotukselle omaa vastauskenttää. Kaupunki pitää ehdotusta tietojen luovutuksesta opetus- ja kulttuuriministeriölle ja Lupa- ja valvontavirastolle pääsääntöisesti perusteltuna, jotta edellytykset varautumistoimenpiteiden yhteensovittamiseksi sekä häiriötilanteiden ja poikkeusolojen tilannekuvan muodostamiseksi olisivat riittävät. Kaupunki kuitenkin katsoo, että pyydettävien tietojen tulisi olla aidosti välttämättömäksi katsottuja. Koulutuksen järjestäjille suunnatut tietopyynnöt tulisi suunnitella tehtäväksi sillä tavalla koordinoidusti, että ne eivät kohtuuttomasti kuormittaisi koulutuksen järjestäjiä muuttuneessa toimintaympäristössä.

Toisen asteen koulutuksen lukuvuosimaksuja ja kokeilulain koulutuskeskuksia koskevat ehdotukset ovat teknisluonteisia ja perusteltuja.

Ammatillisen koulutuksen työelämätoimikunnat ehdotetaan pääosin lakkautettavaksi valtiontalouden sopeuttamistoimien vuoksi. Osa työelämätoimikuntien tehtävistä ehdotetaan siirrettäväksi Opetushallitukselle. Kaupungin näkemys on, että ehdotetut muutokset ovat tehtävissä ilman, että ammatillisen koulutuksen laatu kärsii siitä.

Häiriötilanteita ja poikkeusoloja koskeva ehdotukset

Lausuntonne koskien häiriötilanteen määrittelyä

Ehdotettu määritelmä: "Häiriötilanteella tarkoitetaan poikkeuksellista uhkaa, tilannetta tai tapahtumaa, joka vaarantaa opiskelijoiden turvallisuuden tai terveyden, tai joka estää koulutuksen järjestäjää toimimasta tässä laissa säädetyllä tavalla. Häiriötilanne voi ilmetä paikallisesti, alueellisesti tai valtakunnallisesti."

Helsingin kaupunki kannattaa ehdotettua määritelmää ja katsoo, että häiriötilanne on tarkoituksenmukaista määritellä lainsäädännössä.

Lausuntonne koskien ehdotusta yksityisten koulutuksen järjestäjien varautumisvelvollisuudeksi

Helsingin kaupunki kannattaa varautumisvelvollisuuden laajentamista yksityisille koulutuksen järjestäjillä. Helsingissä yksityiset koulutuksen järjestäjät ovat merkittävä osa toisen asteen koulutusverkkoa. Ehdotus tukee koulutuspalveluiden ja yhteiskunnan toiminnan jatkuvuutta häiriötilanteissa sekä yhdenvertaistaa eri oppilaitoksissa opiskelevien opiskelijoiden asemaa.

Lausuntonne koskien ehdotusta oppivelvollisten ensisijaisuudelle poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa

Helsingin kaupunki pitää kannatettavana, että häiriötilanteissa ja valmiuslain tarkoittamissa poikkeusoloissa varmistetaan ensisijaisesti oppivelvollisten opiskelijoiden kouluttaminen.

Lausuntonne koskien ehdotusta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain uudeksi 45 a §:ksi

45 a § koskee henkilökohtaisten osaamisen kehittämissuunnitelmien laadintaa ja hyväksyntää poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa. Ehdotetaan mahdollisuutta poiketa henkilökohtaisen osaamisen ja kehittämissuunnitelman yhteistyö- ja kuulemisvelvoitteesta poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa.

Helsingin kaupunki pitää ehdotettua säännöstä perusteltuna ja katsoo, että mahdollisuus poiketa henkilökohtaisen osaamisen ja kehittämissuunnitelman yhteistyö- ja kuulemisvelvoitteesta poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa edistää opetus- ja ohjaushenkilöstön työpanoksen suuntaamista ydintoimintoihin ja tukee opintojen jatkuvuuden turvaamista tilanteissa, joissa henkilöstöresurssit mahdollisesti poikkeavat normaaliolojen resursseista.

Lausuntonne koskien ehdotusta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain uudeksi 52 a §:ksi

Ehdotus ammatillisesta koulutuksesta annetun lain uudeksi 52 a §:ksi koskee osaamisen osoittamista poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa: osaaminen voitaisiin osoittaa aitojen työtilanteiden ja -prosessien sijaan muissa käytännön tehtävissä, jotka vastaisivat mahdollisimman hyvin aitoja prosesseja.

Helsingin kaupunki pitää tarpeellisenä pykälän muuttamista esityksessä määritellyllä tavalla, jotta opintojen eteneminen voidaan turvata myös poikkeusolojen ja häiriötilanteiden aikana.

Esityksen mukaan häiriötilanteen pitkäkestoisuudella tarkoitettaisiin sitä, että poikkeamismahdollisuutta ei voisi käyttää kestollisesti lyhytaikaisissa, esimerkiksi joidenkin päivien tai viikkojen mittaiseksi arvioiduissa häiriötilanteissa. Helsingin kaupunki katsoo, että pitkäkestoisuuden määrittelyä on syytä tarkentaa säännöksen soveltamisen estämismenettelyn välttämiseksi.

Lausuntonne koskien ehdotusta ylioppilastutkinnosta annetun lain uudeksi 4 a §:ksi

Ehdotus ylioppilastutkinnosta annetun lain uudeksi 4 a §:ksi koskee kokeiden järjestämistä poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa. Kyseessä on uusi pykälä, joka mahdollistaisi ylioppilastutkinnon

kokeen ajankohdan aikaistamisen tai myöhentämisen enintään kolme kuukautta kerrallaan. Kokeet voitaisiin myös määrätä järjestettäväksi kerran vuodessa.

Helsingin kaupunki kannattaa ehdotusta, että poikkeusolojen tai häiriötilanteiden aikana ylioppilastutkinnon kokeen ajankohtaa voidaan muuttaa tai että kokeet voitaisiin määrätä järjestettäväksi kerran vuodessa.

Säädösehdotuksessa kuvattujen keinojen toimeenpanolla voi kuitenkin olla kielteisiä vaikutuksia opiskelijoiden korkeakoulusiirtymiin, joihin opetus- ja kulttuuriministeriön tulisi ennakoiden kiinnittää huomiota negatiivisten vaikutusten minimoimiseksi. Ylioppilastutkinto ja tutkintoon sisällytettävien kokeiden arvosanat vaikuttavat merkittävästi korkeakouluopintoihin hakeuduttaessa. Siirtymät mahdollisesti voisivat hidastua merkittävästikin, jos opetus- ja kulttuuriministeriö kieltäisi hyväksytyjen ja hylättyjen kokeiden uusimisen ja jos ylioppilaskirjoitukset päätettäisiin järjestää vain kerran vuodessa.

Lausuntonne koskien ehdotusta lukiolain uudeksi 18 a §:ksi

Helsingin kaupungin kanta lukiolain uudeksi 18 a §:ksi on lausuttu edellä otsikon ”koskien ehdotusta oppivelvollisten ensisijaisuudelle poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa” alla. Kaupunki lausuu tässä kohdassa ehdotuksesta uudeksi lukiolain 18 b §:ksi, jossa säädettäisiin poikkeuksellisista opetusjärjestelyistä valmiuslain tarkoittamissa poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa. Kaupunki pitää ehdotettua säännöstä perusteltuna ja katsoo sen mahdollistavan opetuksen jatkuvuuden ja opetuksen järjestämisen turvallisesti tilanteissa, joissa henkilöstöresurssit poikkeavat normaaliolojen resursseista. Esimerkiksi erityistehtävälukioiden osalta tulee pohdittavaksi, miten erityistehtävän mukaista opetusta ja arviointia on tarkoituksenmukaista poikkeusoloissa toteuttaa. Kaupunki katsoo, että esimerkiksi oppimäärän laajuuteen tehtävät muutokset tulisi toteuttaa siten, että negatiiviset vaikutukset korkeakoulusiirtymiin ja jatko-opintovalmiuksiin saataisiin minimoitua.

On mahdollista, että opintojen suorittaminen poikkeuksellisten opetusjärjestelyiden myötä hidastaa opintojen suorittamista ja viivästyttää valmistumista opiskelijasta riippumattomista syistä. Tällöin voisi olla perusteltua, että poikkeuksellisten opetusjärjestelyiden perusteella maksuttomuuteen oikeutetun opiskelijan maksuttomuutta voitaisiin opiskelijan hakemuksesta pidentää oppivelvollisuuslain 16 §:ssä säädetyllä tavalla.

Lausuntonne koskien ehdotusta lukiolain 4 §:n muuttamisesta

Ehdotus lukiolain 4 §:n koulutuksen järjestämisluvan myöntäminen koskee pykälän muuttamista niin, että järjestämisluvista voidaan määrätä myös koulutuksen järjestäjän muista tehtävistä, kuten varautumiseen ja valmiussuunnitteluun liittyvistä koordinoivista tehtävistä.

Helsingin kaupunki suhtautuu varovaisen myönteisesti siihen, että järjestämisluvassa voitaisiin määrätä myös koulutuksen järjestäjän muista tehtävistä, kuten varautumiseen ja valmiussuunnitteluun liittyvistä koordinoivista tehtävistä. Kaupunki kuitenkin katsoo, että pelkkä järjestämisluvassa määrääminen ei itsessään riitä, vaan samalla tulee huolehtia siitä, että koulutuksen järjestäjällä on tosiasialliset edellytykset ja resurssit hoitaa sille määrättyjä muita tehtäviä.

Lausuntonne koskien ehdotusta tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain uudeksi 26 a §:ksi

Ehdotus tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain uudeksi 26 a §:ksi koskee koulutuksen järjestämistä poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa ja on uusi säännös, jonka mukaan olisi varmistettava ensisijaisesti oppivelvollisten opiskelijoiden kouluttaminen.

Ensimmäiseen momenttiin viitaten kaupunki pitää poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa kannatettavana oppivelvollisten kouluttamisen ensisijaisuutta.

Toiseen momenttiin viitaten Helsingin kaupunki pitää perusteltuna sitä, että poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa koulutuksen järjestäjä voisi päättää tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen siirtämisestä etäopetukseen, jos se olisi tarpeen opetuksen järjestämiseksi turvallisesti ja terveellisesti. Kaupunki katsoo, että mikäli opetuksen järjestäminen hybridimallilla tai osittaisena lähiopetuksena on toteutettavissa turvallisesti ja terveellisesti, tulee lähiopetusta tarjota ensisijaisesti oppivelvollisille opiskelijoille.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ää koskevat muutokset

Lausuntonne koskien lain 8 §:ään ehdotettavia muutoksia

Lain 8 § koskee sellaista ammatilliseen tehtävään valmistavaa koulutusta, joka valmistaa ansio- ja liikennelentäjän tehtäviin, ammattilentäjän tehtäviin helikopteritoiminnassa sekä lennonjohtajan tehtäviin ja koulutusta, jonka tehtävänä on parantaa merenkulkijoiden ja muiden vesillä liikkujien turvallisuutta sekä muuta turvallisuuden parantamiseen liittyvää koulutusta.

Helsingin kaupungilla ei ole lausuttavaa asiasta, koska Stadin ammattiopisto ei järjestä pykälässä mainittua koulutusta.

Ylioppilastutkinnosta annettuun lakiin ehdotettavat muutokset

Lausuntonne koskien lain 5 a §:ään ehdotettavaa muutosta

Ehdotetaan seuraavaa muutosta: "Sellaiselta englanninkielistä ylioppilastutkintoa suorittavalta henkilöltä, joka ei ole Euroopan unionin jäsenvaltion eikä Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalainen, edellytetään, että hänelle on ulkomaalaislain nojalla myönnetty muu kuin opiskeluun perustuva oleskelulupa."

Helsingin kaupunki pitää muutosta johdonmukaisena, mutta katsoo sen lisäävän hallinnollista työtä ja vaativan tarkennuksia. Muutos yhtenäistää englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittamista koskevia edellytyksiä lukiolain 21 a §:ssä säädettyjen englanninkieliseen lukiokoulutukseen ottamisen edellytysten kanssa. Näin sekä ylioppilastutkinnon suorittamisen edellytykset ja lukiokoulutukseen ottamisen edellytykset molemmat edellyttävät, että oleskeluluvan peruste on muu kuin opiskelu.

Opintojen aikaisen maassaolon perusteen seurannan osalta asia kytkeytyy myös sekä oikeuteen opiskella englanninkielisessä lukiokoulutuksessa että toisen asteen lukuvuosimaksuja koskevaan lainsäädäntöön, koska lukiokoulutuksessa opiskelijan oleskeluluvan muuttuessa opiskeluun perustuvaksi hän muuttuisi myös lukuvuosimaksuvelvolliseksi, mikäli muut maksuvelvollisuuden edellytykset täyttyvät.

On mahdollista, että syntyy tilanne, jossa englanninkielistä lukiokoulutusta suorittavan opiskelijan, joka ei ole Euroopan unionin jäsenvaltion eikä Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalainen, oleskeluluvan peruste muuttuu opiskeluksi opintojen aikana. On selvitettävä,

vaikuttaako maassaolon perusteen muuttuminen opiskelijan opiskeluoikeuteen englanninkielisessä lukiokoulutuksessa, koska englanninkieliseen lukiokoulutukseen otettavalta hakijalta, joka ei ole Euroopan unionin jäsenvaltion eikä Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalainen edellytetään, että hänelle on ulkomaalaislain nojalla myönnetty muu kuin opiskeluun perustuva oleskelulupa. Oleskeluluvan muuttuessa opiskeluun perustuvaksi opiskelijasta tulisi myös lukuvuosimaksuvelvollinen. On pohdittava mahdollinen tilanne, jossa henkilö on opiskeluoikeuden saatuaan täyttänyt englanninkielisen lukiokoulutuksen opiskelijavalinnan edellytykset, mutta oleskeluluvan muuttuessa opintojen aikana hän ei voisi suorittaa ylioppilaskokeita opetuskielellään englanniksi ja etsittävä tarkoituksenmukainen ratkaisu em. tilanteeseen.

Lisäksi säännöskohtaisissa perusteluissa olisi tarpeen huomioida mahdollisuus, että tutkinnon jo suorittanut henkilö käyttää oikeuttaan uusia koe. On epäselvää mahdollistavatko ehdotetut säädökset oleskeluluvan perusteen tarkastamisen henkilöltä, joka ei enää ole oppilaitoksen opiskelija. Edelleen on epäselvää voidaanko oikeus osallistua kokeeseen evätä näissä tilanteissa. Esityksen perusteluissa olisi tarpeen täsmentää myös sitä, tuleeko tarkastaminen tehdä jokaisen kirjoituskerran yhteydessä.

Lausuntonne koskien lain 21 §:ään ehdotettavaa muutosta

Pykälässä säädetään muutoksenhaku rehtorin ja koulutuksen järjestäjän monijäsenisen toimielimen päätökseen. Ehdotuksen mukaan lisätään pykälään, että rehtorin päätös, jolla on evätty osallistumisoikeus ylioppilastutkintoon tai sen kokeeseen, pantaisiin täytäntöön tehdystä valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomainen kiellä täytäntöönpanoa.

Helsingin kaupunki pitää muutosehdotusta perusteltuna ja katsoo, että se nopeuttaa menettelyä asiassa. Osallistumisoikeutta koskeissa päätöksissä tahtotilana on ollut, että päätös toimeenpannaan saman tien.

Lausuntonne koskien lain 22 §:ään ehdotettavaa muutosta

Lain 22 §:ään ehdotettavaa muutosta eli koesuorituksen arvostelua koskeva oikaisuvaatimusmenettely, jossa lisättäisiin pykälään 1, että YTL:n koesuorituksen hylkäämistä koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisuvaatimusta kuten hallintolaissa säädetään. Pykälään myös lisättäisiin, että oikaisumenettelyssä tehtyä Ytl:n päätöstä ei tarvitsisi perustella HL 45 § 1 mom tavalla.

Helsingin kaupungilla ei ole lausuttavaa asiasta, koska kyseessä on opiskelijan ja Ylioppilastutkintolautakunnan välinen asia.

Lausuntonne koskien lain 24 §:ään ehdotettavaa muutosta

Ehdotettava muutos, rehtorilla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada maksutta 5 a §:n 4 momentissa tarkoitetun oleskelulupaa koskevan edellytyksen arvioimista varten Maahanmuuttovirastolta hakijan hakeman ja voimassa olevan oleskeluoikeutta osoittavan asiakirjan voimassaoloa, perustetta ja lajia sekä oleskeluoikeutta osoittavaa asiakirjaa koskevan hakemuksen käsittelyn tilaa koskevat tarpeelliset tiedot.

Helsingin kaupunki pitää tietojensaantioikeuden laajentamista tässä yhteydessä perusteltuna, mutta oikeus olisi tärkeää säätää vastaavasti kuin lukuvuosimaksuvelvollisuuden selvittämisen osalta siten, että rehtorin oikeuden sijaan säädettäisiin koulutuksen järjestäjän tiedonsaantioikeudesta, jolloin tarvittavien tietopyyntöjen laatiminen, vastaanottaminen ja käsittely voitaisiin oppilaitoksessa

organisoida parhaaksi katsotulla tavalla. Lisäksi kaupunki katsoo, että tietojensaantioikeuksia olisi syytä tarkentaa koskien kaupungin 5 a §:n yhteydessä lausumaa huomiota tutkinnon jo suorittaneiden henkilöiden kokeiden uusimisen osalta.

Ammatillisen koulutuksen työelämätoimikunnat

Lausuntonne koskien ammatillisen koulutuksen työelämätoimikuntia koskevia muutosehdotuksia

Ammatillisen koulutuksen työelämätoimikunnat ehdotetaan pääosin lakkautettavaksi valtiontalouden sopeuttamistoimien vuoksi. Osa työelämätoimikuntien tehtävistä ehdotetaan siirrettäväksi Opetushallitukselle.

Helsingin kaupunki katsoo, että työelämätoimikunnille määrättyjä tehtäviä on esitetyllä tavalla mahdollista supistaa ilman, että ammatillisen koulutuksen laatu kärsii muutoksesta.

Täsmennykset toisen asteen lukuvuosimaksuja koskeviin säännöksiin

Lausuntonne koskien lukiolain 34 a §:ään ehdotettavaa muutosta

Pykälä koskee koulutuksesta kolmansien maiden kansalaisilta perittävää lukuvuosimaksua. Muutosehdotus koskee sanalisäystä vähintään. "Yhtä tai useampaa oppiainetta suorittamaan otetuilta opiskelijoilta perittävän maksun määrä on vähintään opintopistettä kohden keskimääräinen yksikköhinta tai sitä alempi järjestäjäkohtainen yksikköhinta jaettuna luvulla 30."

Helsingin kaupunki kannattaa esitettyä muutosta. Muutoksen myötä myös aineopiskelijoille määrättävät lukuvuosimaksut voisivat perustua koulutuksen järjestäjän omaan yksikköhintaan ja maksulla voitaisiin kattaa koulutuksen järjestämisestä muodostuvat kustannukset.

Ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta annettuun lakiin ehdotettava muutos

Lausuntonne koskien lain 3 §:ään ehdotettavaa muutosta

Helsingin kaupunki pitää perusteltuna muuttaa säännöstä siten, että siinä huomioidaan mahdollinen tarve peruuttaa yksittäisen koulutuksen järjestäjän lupa toimia koulutuskeskuksena.

Salminen Kaarina
Helsingin kaupunki - Kaupunginhallitus 22.6.2026 § 518